

**ESF PROGRAMMIDE „TÄISKASVANUTE
TÖÖALANE KOOLITUS JA
ARENDUSTEGEVUSED“ JA „TÄISKASVANUTE
KOOLITUS VABAHARIDUSLIKES
KOOLITUSKESKUSTES“
TAGASISIDEKÜSITLUS**

**Tellijä: Haridus- ja Teadusministeerium,
MTÜ Eesti Vabaharidusliit**

TALLINN

September 2011

SISUKORD

UURINGU TAUST	3
Ülevaade uuritavatest programmidest	3
Uuringu meetodika.....	4
UURINGU PÕHITULEMUSED.....	7
1. ESF programmi koolitustel osalemine	7
1.1. Osaletud koolituste koguarv.....	7
1.2. 2010. aasta teisel poolaastal osaletud koolituste õppesuunad	7
1.3. Seosed viimase koolituse ja töövaldkonna vahel	9
1.4. Suhtumine koolituste eest tasumisse.....	11
2. Hinnangud viimasele koolitusele	12
2.1. Üldhinnangud koolituse erinevatele aspektidele.....	12
2.2. Hinnangud koolituse tulemuslikkusele.....	13
2.3. Koolituse tugevad ja nõrgad küljed	15
3. Kutseksami sooritamine pärast viimast koolitust.....	17
4. Soovid ja vajadused tulevikus	19
4.1. Soov edaspidi sarnastel koolitustel osaleda	19
4.2. Tulevikus soovitavate ja tööalaselt vajalike koolituste õppesuunad.....	20
KOKKUVÕTE.....	23

- LISAD: Lisa 1 – Eestikeelne küsitlusankeet
    Lisa 2 – Avatud küsimuste vastused
    Lisa 3 – Andmetabelid

UURINGU TAUST

Sotsiaal- ja turu-uuringute firma Saar Poll viis 2011. aasta suvel Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Eesti Vabaharidusliidu tellimisel läbi uuringu, mille eesmärgiks oli koguda tagasisidet Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) programmide „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused“ ning „Täiskasvanute koolitus vabahariduslikes koolituskeskustes“ rahastatud kursuste kohta.

Käesolev aruanne tutvustab uuringu tausta, annab ülevaate uuringu peamistest tulemustest ja esitab tulemuste kokkuvõtte. Aruande lisadena esitatakse küsitluse eestikeelne ankeet, loetelu avatud küsimustele antud vastustest ning andmetabelid erinevate sotsiaal-demograafiliste tunnuste lõikes.

Ülevaade uuritavatest programmidest

Programmi „**Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused**“ eesmärgiks on avardada täiskasvanud elanikkonna elukestvas õppes osalemise võimalusi ning tõsta kutseõppeasutustes ja kutseõpet pakkuvates rakenduskõrgkoolides pakutava kvaliteetse koolituse kaudu inimeste tööalast konkurentsivõimet kõigis Eesti regioonides. Programmi sihtgrupp on täiskasvanud elanikkond ja täiskasvanute koolitajad. Programm hõlmab järgnevat tegevusi: täiskasvanud elanikkonna koolitamine, täiskasvanute koolituse kvaliteedi tõstmine valdkonna koolitajate ja ekspertide koolituse kaudu, erakoolitusasutuste tegevuse kvaliteedi analüüs, täiskasvanute koolituse alamregistri loomine ja kasutuselevõtmine, uuringute ja analüüside läbiviimine. Programmi raames luuakse täiskasvanud elanikkonnale võimalused osaleda tasuta tööalasel koolitusel, et parandada selle kaudu valmisolekut edukaks toimetulekuks tööturul. Programmi rahastab ESF ning viib ellu Haridus- ja Teadusministeerium.

(Allikas: Haridus ja Teadusministeerium koduleht <http://www.hm.ee/index.php?0510970>)

Programmi „**Täiskasvanute koolitus vabahariduslikes koolituskeskustes**“ eesmärgiks on avardada täiskasvanud elanikkonna võimalusi osaleda koolitustel ja selle kaudu parandada valmisolekut edukaks toimetulekuks tööturul ja tõsta õpimotivatsiooni. Programmi sihtgrupp on täiskasvanud elanikkond, kes ei ole koolikohustuslik ega ole registreerinud ennast töötuks. Programm hõlmab järgnevat tegevusi: täiskasvanud elanikkonna koolitamine ja ekspertide koolitamine, vabahariduslikes koolituskeskustes läbiviidava koolituse uuring, koolitusvajaduse ja uute sihtgruppide väljaselgitamine maakondades, õppekavade ja õpikeskkonna arendus, vabahariduslike koolituskeskuste töö kvaliteedi hindamine, vabahariduslike koolituskeskuste kodulehekülgede loomine ja arendamine, koolitusala teavitustegevus. Programmi raames koolitatakse vähemalt 40 000 inimest. Koolitused on õppijatele tasuta. Arvesse võetakse õppijate vajadusi, kaasates võimalikult palju neid sihtrühmi, kes on elukestvas õppes osalemise osas ebasoodsamas olukorras. Programmi rahastab ESF ning viib ellu MTÜ Eesti Vabaharidusliit.

(Allikas: Haridus ja Teadusministeeriumi koduleht <http://www.hm.ee/index.php?0510971>)

Uuringu metoodika

Ajavahemikul 15.07-17.08.2011 viis uuringufirma Saar Poll OÜ läbi küsitluse 684 inimese seas, kes on 2010. aasta teisel poolel osalenud Euroopa Sotsiaalfondi programmide „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused“ ning „Täiskasvanute koolitus vabahariduslikes koolituskeskustes“ rahastatud koolitusel.

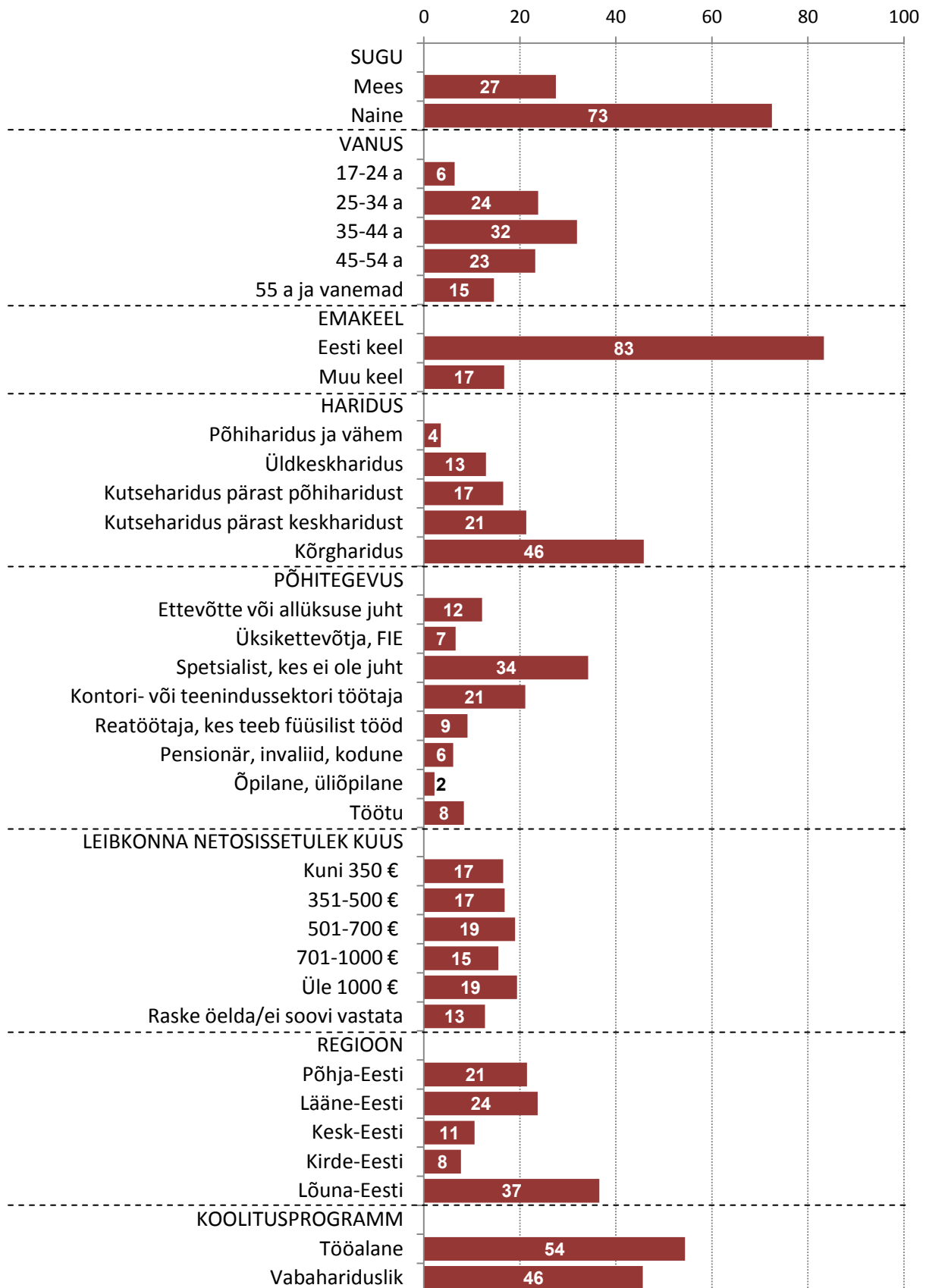
Antud uuringu tarbeks koostati kummagi koolitusprogrammi jaoks eraldi valim. Valimite koostamisel võeti aluseks Tellijalt saadud koolitustel osalemise statistika. Mõlemas valimis olid ette antud kvoodid maakonna ja koolituse keele alusel; programmi „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused“ puhul lisaks ka õppesuuna lõikes. Valimist lähtuvalt edastas Tellija andmebaasi koolitusel osalenute kontaktandmetega. Kuna suvisel perioodil olid vastajad tavapärasest halvemini tabatavad ja teatud sihtgruppides ei olnud olemasolevate kontaktide seast võimalik kaasata piisaval määral vastajaid, siis uuringu hilisemas faasis otsustati vajaliku vastajate koguarvu täis saamiseks teatud kvote ületada.

Uuring viidi läbi veebiküsitlusena nii eesti kui vene keeles. Esmalt saadeti kõigile uuringu valimisse kuuluvatele e-postiaadressi omavatele inimestele e-kirja teel kutse osaleda uuringus. Kutse sisaldas veebilinki, mille kaudu vastajal oli võimalik avada uuringu ankeet. Nädala möödudes saadeti esimesed küsitlust meelde tuletavad kirjad kõikidele kontaktidele, kes ei olnud veel ankeeti täitnud. Veel nädal hiljem saadeti välja teine meeldetuletuskiri neile sihtgruppidele, kus ei olnud veel kvoot täidetud. Uuringu hilisemas faasis rakendati täiendava vastajatega kontakti võtmise meetodina vastajatele helistamist, et paluda neil veebiuuringus osaleda. Lisaks küsiti telefoni teel e-postiaadressi neilt valimisse kuuluvailt vastajailt, kel andmebaasis polnud seda märgitud.

Kogu uuritava sihtgrupi suurus on ligikaudu 10 000 inimest ja seega moodustavad küsitletud 684 osalejat umbes 7% üldkogumist. Uuringukutse edastati kokku 1845 koolitusel osalejale, mis teeb lõplikuks vastamismääraks 37%.

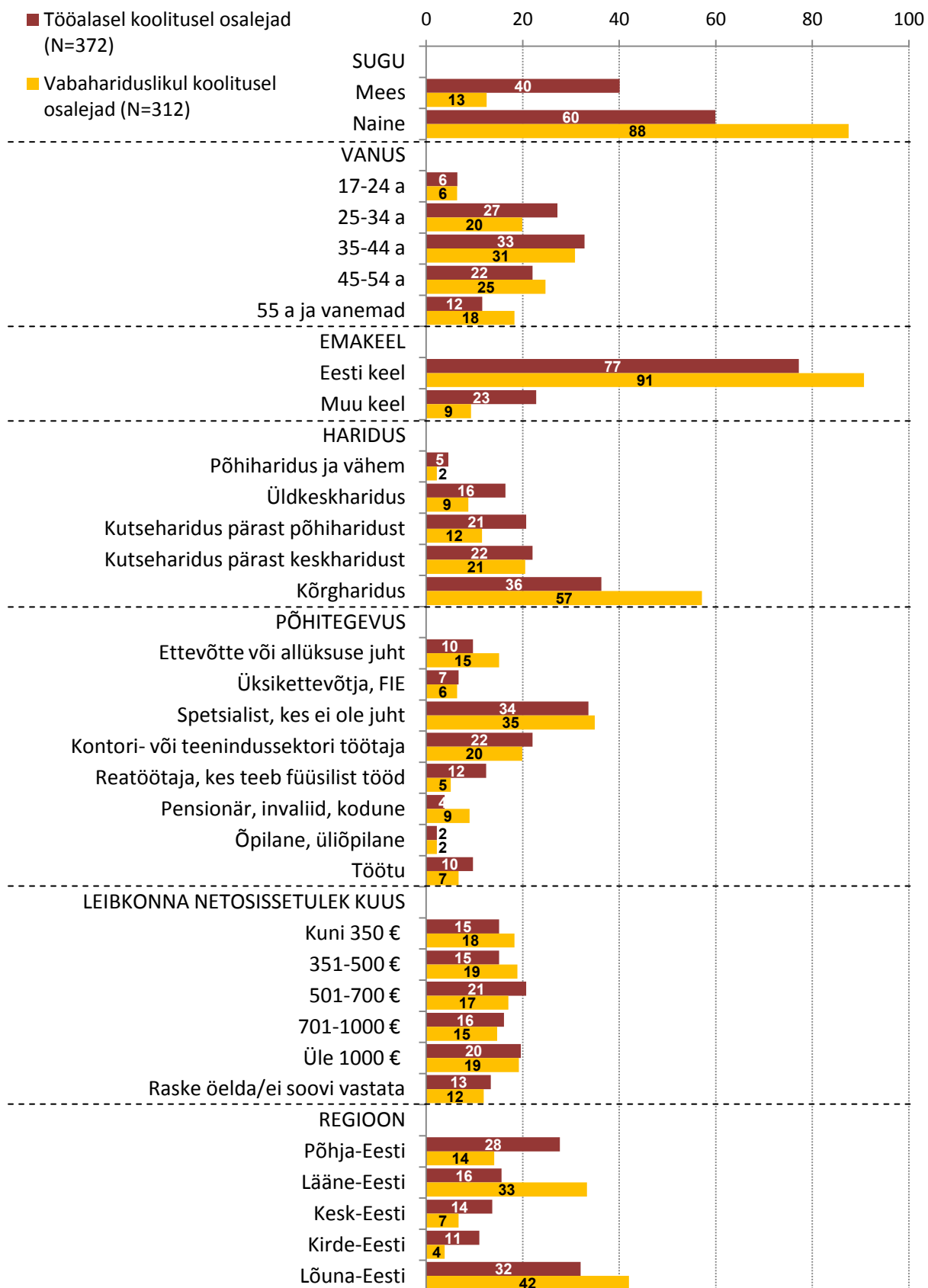
Järgnevad kaks joonist annavad ülevaate kõigi vastajate (Joonis 1) ja kummaski programmis osalejate (Joonis 2) profiilist.

Joonis 1. Vastajate profiil (%; N=684¹)

¹ Siin ja edaspidi tähistab N vastajate arvu.

Joonis 2. Vastajate profiil koolitusprogrammi lõikes (%)

UURINGU PÕHITULEMUSED

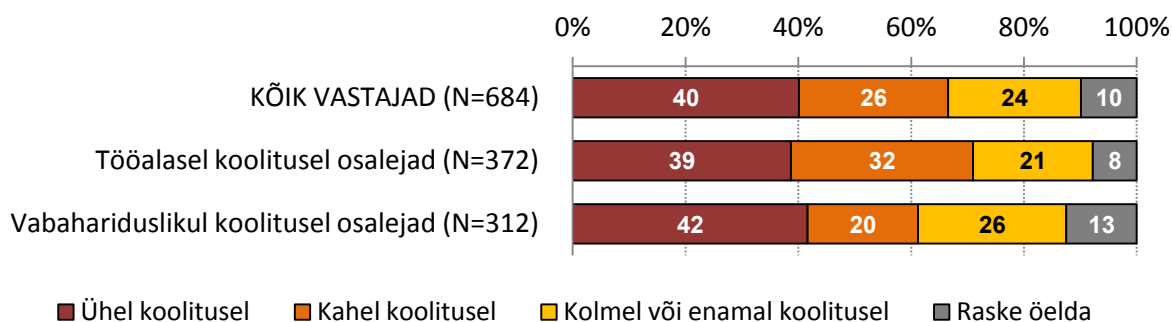
1. ESF programmi koolitustel osalemine

Aruande esimene peatükk annab ülevaate vastajate senistest kokkupuudetest ESF poolt rahastatud koolitustega: kui paljudel koolitustel on kokku osaletud, millistel koolitustel osaleti 2010. aasta teisel poolaastal, kas koolitus läbiti enda töövaldkonnas või mõnes muus valdkonnas. Lisaks selgub ka, kui paljud osalejatest oleksid valmis sarnastest koolitustest osa võtma, juhul kui selle eest tuleks endal maksta.

1.1. Osaletud koolituste koguarv

Vastajate seas on kõige enam (40%) neid, kes on osalenud ainult ühel ESF programmidest rahastatud tasuta koolitusel (Joonis 3). Kokku kahel sellisel koolitusel on siiani osalenud 26% vastajaist ning kolmel või enamal peaaegu sama paljud (24%). Iga kümnes vastaja ei oska öelda või ei mäleta, kui mitmest ESF programmist rahastatud koolitusest ta on osa võtnud. Kõige aktiivsemad koolitustel osalejad tunduvad olevat ettevõtte juhid – nimelt on üle kolmandiku (36%) juhtidest osalenud vähemalt kolmel ESF koolitusel. Eestikeelsete vastajate seas on sagedasi koolitusel käijaid mõnevõrra rohkem kui muukeelsete hulgas (vastavalt 25% ja 18% on käinud kolmel või enamal koolitusel). Koolitusprogrammide lõikes vaadeldes on väga sagedasi osalejaid mõnevõrra rohkem vabahariduslikul koolitusel käinute seas.

Joonis 3. Senine osalemine ESF programmidest rahastatud tasuta koolitustel (%)

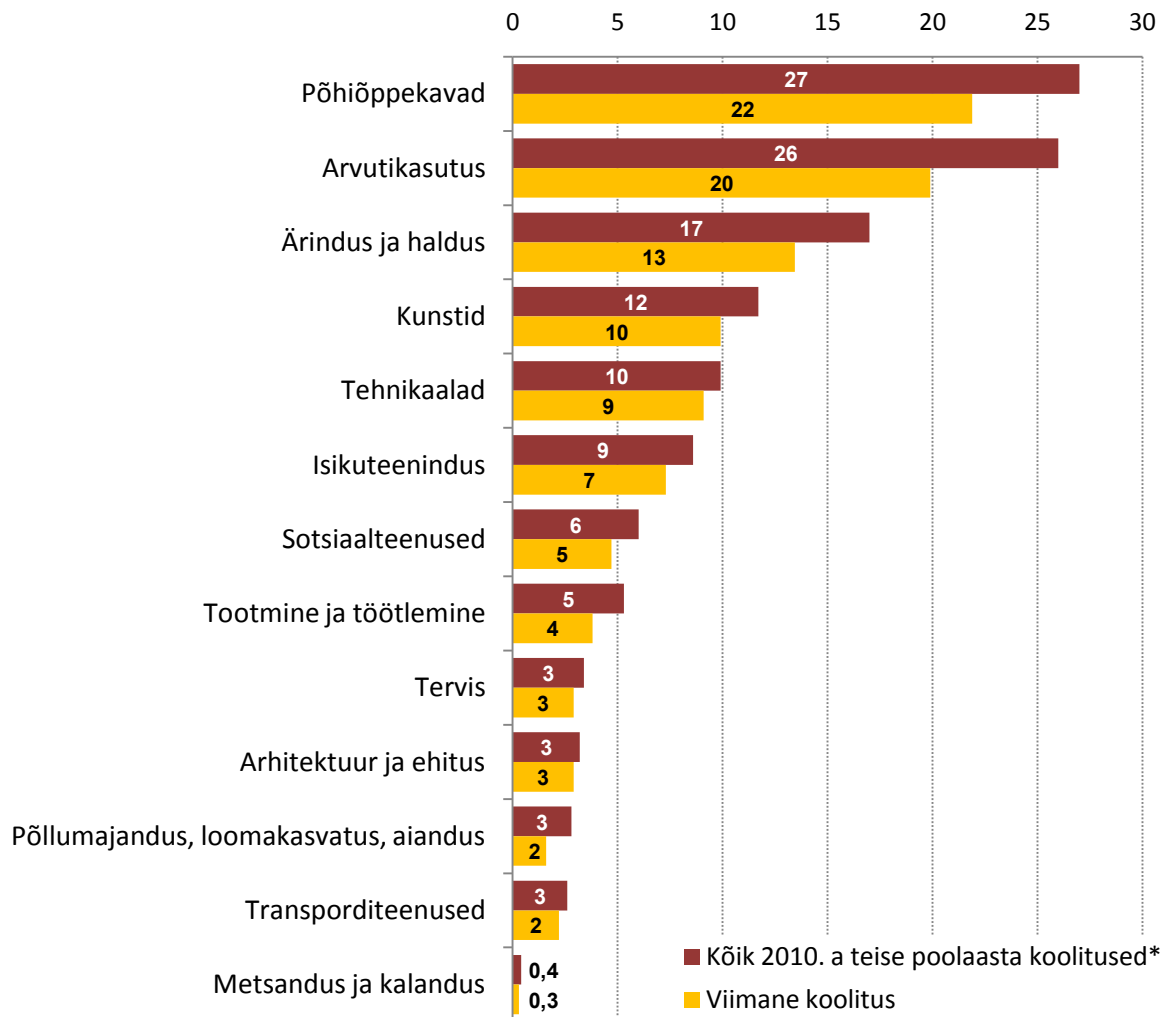

1.2. 2010. aasta teisel poolaastal osaletud koolituste õppesuunad

Vastajail paluti etteantud loetelus ära märkida kõik ESF programmist rahastatud koolitused, kus nad on 2010. aasta teisel poolaastal osalenud. Täpse ülevaate kogu loetelust koos kõigi alamkategoriatega saab uuringu ankeedist (vt Lisa 1). Siinkohal tuleb silmas pidada, et kuna vabahariduslikul koolitusel osalejate küsitlemisel ei rakendatud etteantud kvoote ja ankeet ei sisaldanud kõiki võimalikke õppesuundi, siis ei pruugi tulemused täpselt peegeldada reaalselt koolitustel osalenute jaotust. Käesolev peatükk on ennekõike ülevaade antud uuringu vastajatest.

Uuringus osalejad on kõige enam käinud põhiõppekavade ja arvutikasutusega seotud koolitustel – iga neljas vastaja (26-27%) märgib, et on 2010. aasta teisel poolaastal läbinud selleteemalise koolituse (Joonis 4). Sagedasemate õppesuundadena mainitakse veel äridust ja haldust (17%), kunste (12%), tehnikaalasid (10%) ning isikuteenindust (9%). Vastajate jaotus õppesuundade vahel on kõigi 2010. aasta teises pooles läbitud koolituste ja viimase koolituse puhul väga sarnane.

Joonis 4. 2010. aasta teisel poolaastal osaletud koolituste õppesuunad (%) ; N=684)

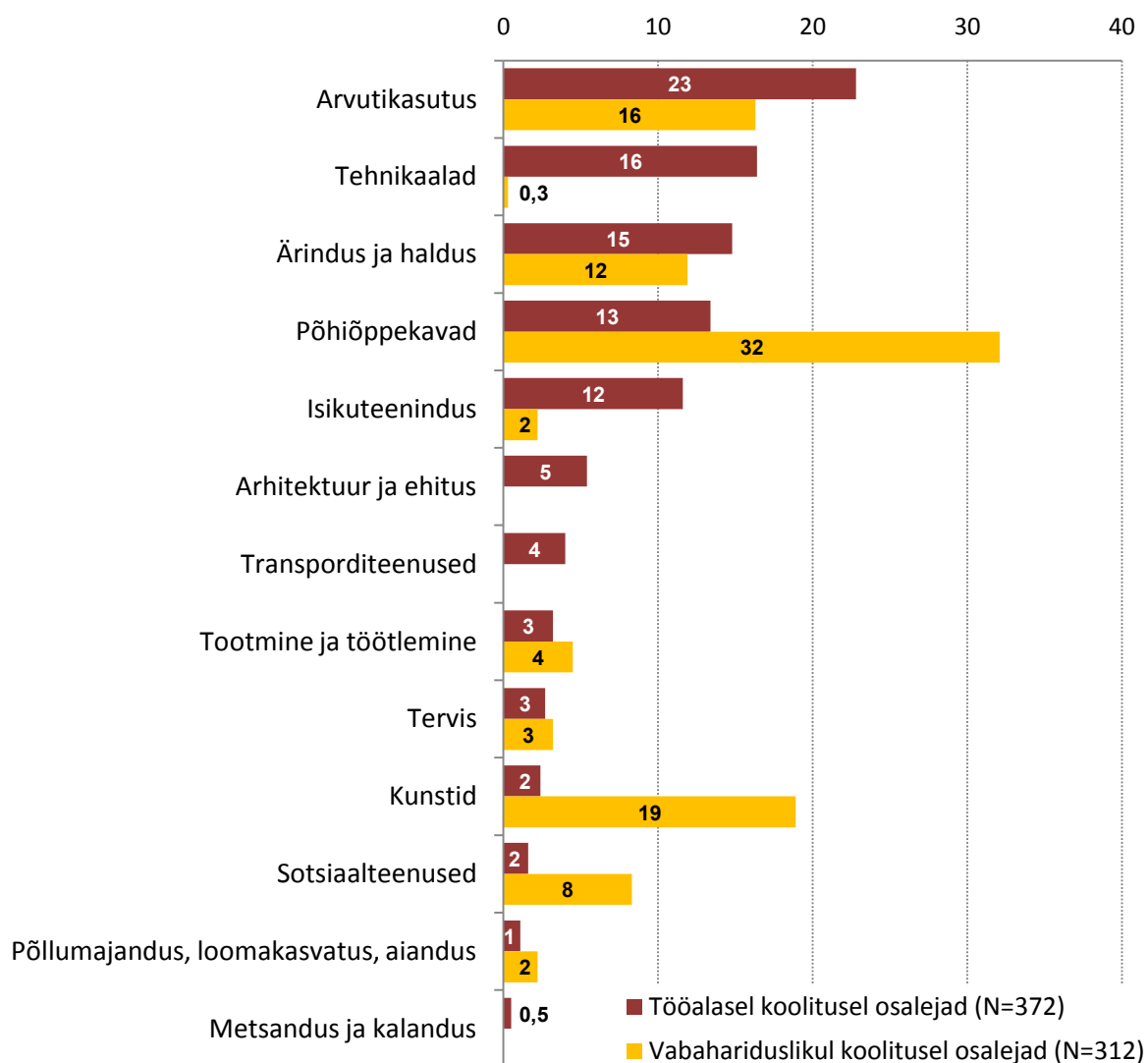

*Kuna iga vastaja võis anda mitu vastust, siis võib protsentide summa olla 100-st suurem.

Kahe erineva programmi vastajaid võrreldes ilmneb, et vabahariduslikul koolitusel käinutel on viimane koolitus keskmisest märksa sagedamini kuulunud põhiõppekavade, kunstide või sotsiaalteenuste õppesuuna alla (Joonis 5). Tööalaste koolituste programmis osalenud vastajad aga on viimasena rohkem käinud tehnikaalade, isikuteeninduse, arhitektuuri ja ehituse, transporditeenuste ning arvutikasutusega seotud koolitustel.

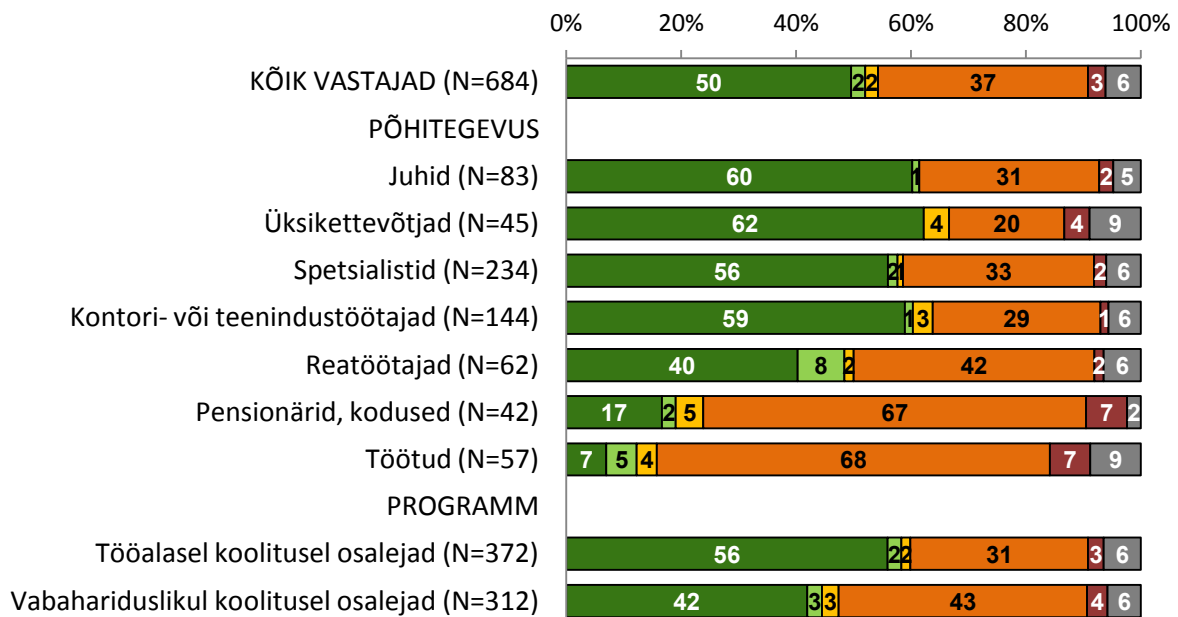
Joonis 5. Viimase koolituse õppesuund programmi lõikes (%)

1.3. Seosed viimase koolituse ja töövaldkonna vahel

Viimase koolituse ja töövaldkonna seoseid uurides selgub, et pooled koolitusel osalejatest töötavad selles samas valdkonnas, milles nad viimase koolituse läbisid (Joonis 6). Teise suure grupi (37%) moodustavad vastajate seas need inimesed, kes ei tööta praegu läbitud koolitusega samas valdkonnas ja ei töötanud seal ka koolituse ajal. Neid, kes on vahepeal oma töövaldkonda muutnud, on väga vähe. Nimelt leidub võrdselt 2% nii neid, kes koolituse ajal töötasid samas valdkonnas ja on nüüdseks selle mõne teise valdkonna vastu vahetanud, kui ka neid, kes on alles pärast koolituse toimumist asunud sellesse valdkonda tööle. Muude vastustena mainitakse sagedamini olukordi, kus vastaja üldse ei töötagi või koolitus kuulub osaliselt töövaldkonda. Täpsemalt saab kõigi muude vastustega tutvuda aruande lisades (Lisa 2).

Joonis 6. Viimase koolituse seotus töövaldkonnaga (%)

- Töötan samas valdkonnas, mille koolitusel osalesin viimasena
- Töötasin selles valdkonnas koolituse läbimise ajal, ent olen nüüdseks vahetanud valdkonda
- Ei töötanud selles valdkonnas koolituse toimumise ajal, ent töötan praegu
- Ei tööta selles valdkonnas praegu ega töötanud ka koolitusel osalemise ajal
- Muu
- Raske öelda

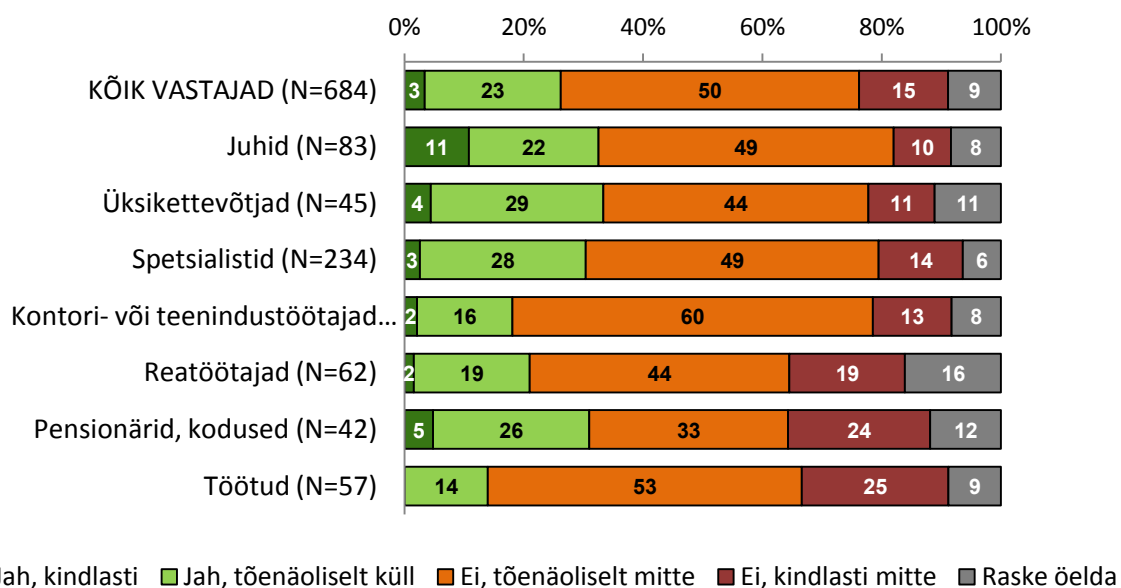
Selle grupi osakaalu, kes ei töötanud koolitusega samas valdkonnas ei küsimustikule vastamise ega koolitusel osalemise ajal, suurendavad need inimesed, kes põhitegevusena ei tööta (st on pensionil, kodused või töötud). Nimelt on nende hulgas koolitusega samas valdkonnas mittetöötanud 2/3, töötavate inimeste seas aga ligikaudu 1/3. Töövaldkonna muutmist on kõige enam esinenud füüsilist tööd tegevatel reatöölistel, kellest 8% on osalenud erialasel koolitusel, aga pärast seda suundunud teise valdkonda tööle. Koolituse järgselt samas valdkonnas tööle asunud on kõige enam (siiski ainult 4-5%) mittetöötavate inimeste ja üksikettevõtjate hulgas.

Tulemusi kahe erineva programmi lõikes vaadeldes selgub, et tööalaste koolituste programmis osalejad töötavad sagedamini koolitusega samas valdkonnas kui vabahariduslikul koolitusel käinud (vastavalt 56% ja 42% kummastki grupist). Vabahariduslikul koolitusel osalejate seas on samavõrra rohkem neid, kes pole koolitusega samas valdkonnas töötanud ei koolituse ajal ega hiljem. Lisaks ilmneb uuringust, et keskmisest mõnevõrra vähem on koolitus ja töövaldkond seotud järgnevas vastajagruppides: naised, üle 54-aastased inimesed, halvemal majanduslikel järjel olivad (leibkonna netosissetulek kuus kuni 350 eurot) ja Lääne-Eestis elavad vastajad.

1.4. Suhtumine koolituste eest tasumisse

Uuring näitab, et enamik koolitusel osalejatest ei oleks sinna läinud, kui nad oleksid pidanud koolituse eest ise tasuma (Joonis 7). 15% vastajaist oleks enda hinnangul kindlasti koolitusele minemata jätnud ja 50% ei oleks tõenäoliselt läinud. Vaid iga neljas inimene (26%) arvab, et ta oleks ka ise tasuma pidades osalenud. Seejuures ilmneb, et ise tasuma soostujaist vaid väike osa on kindlad, et nad tasulisele koolitusele läheksid. Mitte mingit seisukohta ei oska antud küsimuses võtta ligikaudu kümnendik (9%) vastajaist. Siinkohal ei esine olulisi erinevusi selles osas, kummas ESF programmis osalejaga on tegemist.

Joonis 7. Osalemine koolitustel juhul, kui oleks tulnud ise tasuda (%)

Vastaja põhitegevuse lõikes analüüsid ilmneb, et rohkem on tasulistel koolitustel nõus osalema kõrgema ametialase positsiooniga (33% juhtidest ja üksikettevõtjatest, 30% spetsialistidest) ning kodused või pensionil olevad (31%) vastajad. Keskmisest mõnevõrra altimad on ise koolituste eest maksma ka kõrgema sissetulekuga (33% üle 1000 eurose leibkonna netosissetulekuga vastajaist), meessoost (32%) ja kõrgharidusega (30%) inimesed. Seega üldjoontes joonistub välja, et tasulistel koolitustel osaleksid pigem edukamad ja paremal järjel olevad elanikud, kes saavad seda endale lubada. Piirkondade võrdlusest selgub, et kõige enam on tasulistel koolitustel valmis osalema Põhja-Eesti inimesed (31%), kõige vähem aga Lääne-Eesti vastajad (19%).

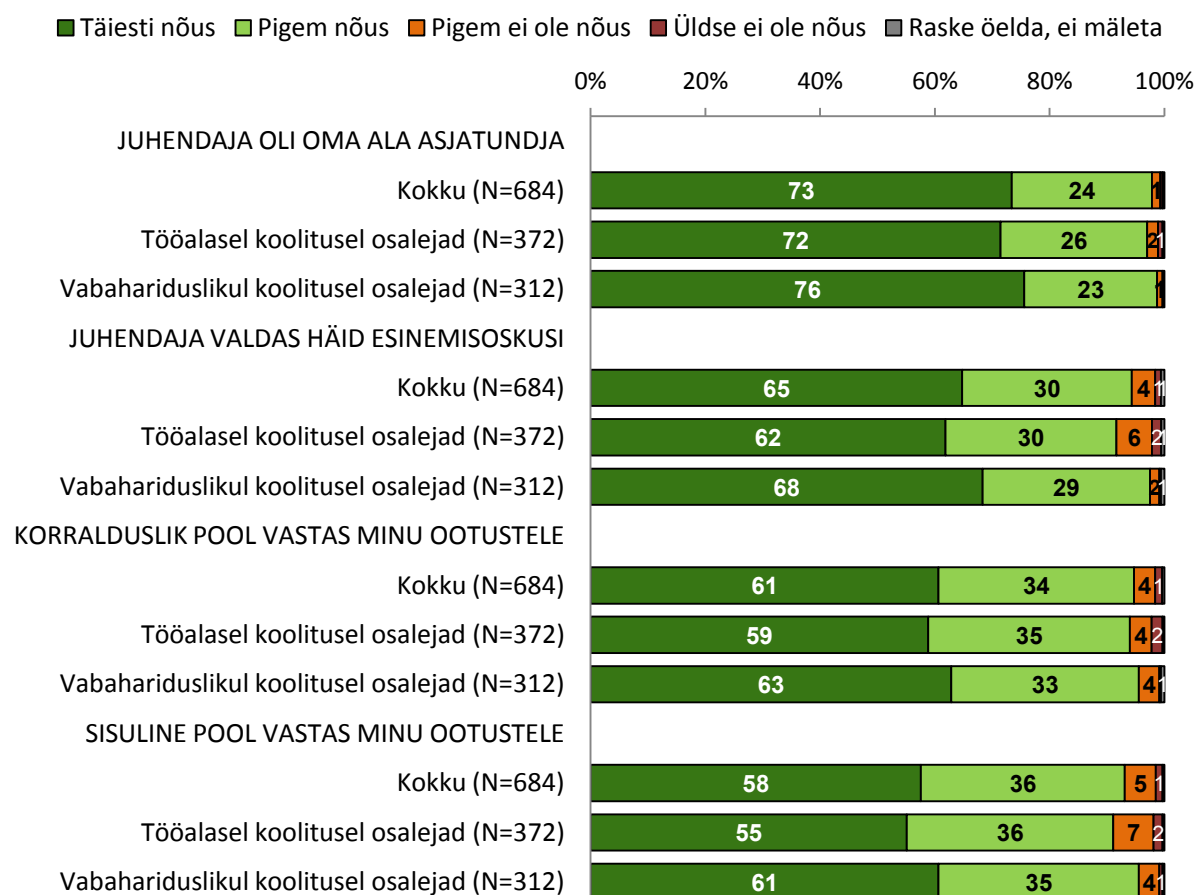
2. Hinnangud viimasele koolitusele

Käesolev peatükk tutvustab vastajate hinnanguid viimasele osaletud koolitusele. Osalejate muljetest ülevaate saamiseks paluti vastajail hinnata erinevaid koolituse ja selle tulemuslikkusega seotud väiteid ning lisaks anti neile võimalusi oma sõnadega koolituse plussid-miinused välja tuua.

2.1. Üldhinnangud koolituse erinevatele aspektidele

Väga suur enamik koolitustel osalejatest hindab viimast koolitust kõrgelt, nõustudes 93-98% juhtudest juhendaja ning koolituse sisulise ja korraldusliku poole kohta käivate positiivsete väidetega (Joonis 8). Kõige parema mulje on osalejatele jätnud koolituse juhendaja: suisa 73% vastajaist on täiesti nõus väitega, et juhendaja oli oma ala asjatundja, ja 65% väitega, et ta valdas häid esinemisoskuseid. Koolituse korralduslik pool vastas täiesti 61% ja sisuline pool 58% vastajate ootustele. Vabahariduslikel koolitustel käinud hindavad koolituse erinevaid aspekte veidi kõrgemalt kui tööalase koolituse läbinud. Keskmisest mõnevõrra kõrgemalt on koolitust hinnanud ka 35-44-aastased, madalama haridusega (ainult üldharidus või kutseharidus põhihariduse baasil) ning eestikeelsed vastajad.

Joonis 8. Hinnangud viimase koolituse erinevatele aspektidele (%)

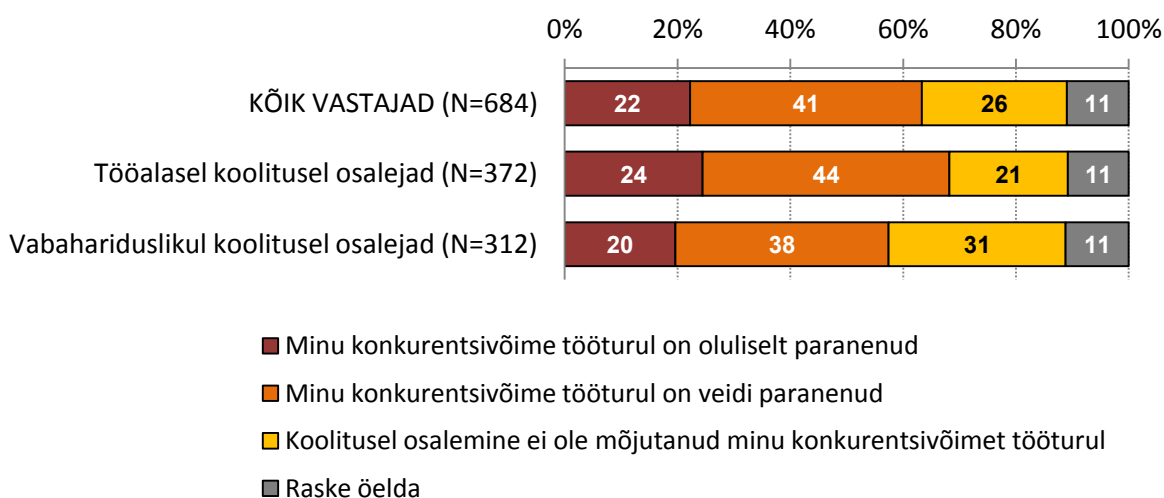

2.2. Hinnangud koolituse tulemuslikkusele

Hinnates viimasel koolitusel osalemise mõju oma konkurentsivõimele tööturul leiab iga viies vastaja (22%), et tema konkurentsivõime on oluliselt paranenud (Joonis 9). 41% osalejate arvates on nende konkurentsivõime tänu koolitusele veidi paranenud. Samas igale neljandale (26%) vastajale tundub, et koolitus ei ole konkurentsivõimet suurendanud. Iga kümnes osaleja ei oska koolituse mõju hinnata.

Töölaste koolituste programmis osalejad leiavad mõnevõrra sagedamini kui vabaharidusliku koolituse läbinud (vastavalt 68% ja 57% juhtudest), et nende konkurentsivõime tööturul on paranenud. Vastajate sotsiaal-demograafilist tausta vaadeldes ilmnevad mitmed gruppide vahelised erinevused. Sagedamini kalduvad koolituse positiivset mõju konkurentsivõimele mainima üldharidusega ehk erialase väljaõppeta inimesed (88% alg- või põhiharidusega² ja 70% üldkeskharidusega vastajaist), noored (74% alla 34-aastastest, samas ainult 48% üle 54-aastastest), mehed (71%, naistest 60%) ning Kirde- (74%) või Põhja-Eestis (68%) elavad vastajad. Osalejate põhitegevuse lõikes tulemusi analüüsidest ilmneb paraku, et just töötud (st sihtgrupp, kes vajaks kõige enam suuremat konkurentsivõimet) on selleks vastajate rühmaks, kes on kõige vähem tajunud koolituse positiivset mõju ja kelle seast suisa 39% leiab, et koolitusel osalemine ei ole mõjutanud tema konkurentsivõimet tööturul.

Joonis 9. Viimasel koolitusel osalemise mõju konkurentsivõimele tööturul (%)

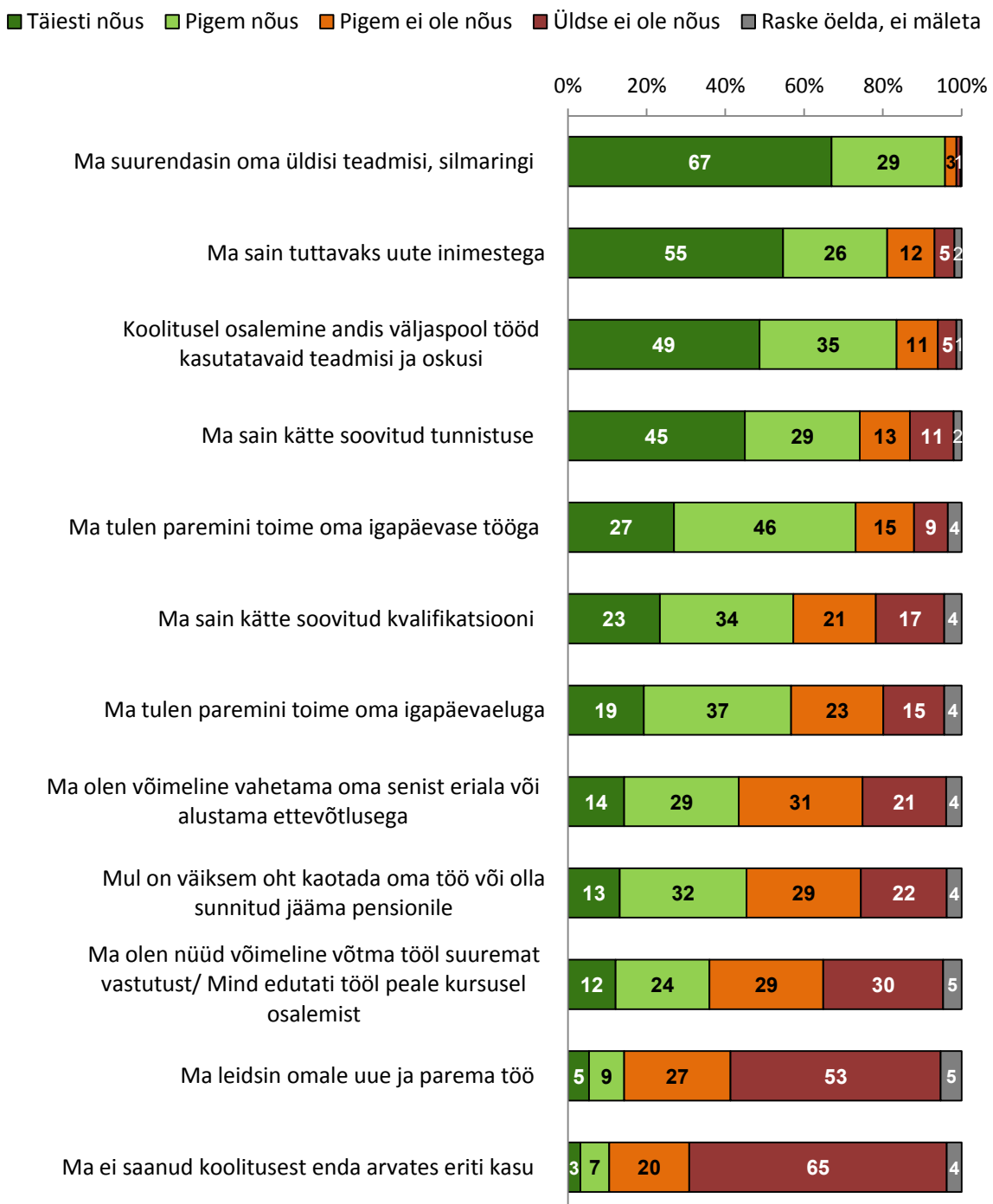

Viimasel koolitusel osalemise tulemuslikkust nähakse ennekõike **üldiste teadmiste ja silmaringi suurendamises** – suurenenud silmaringi mõnab suisa 96% vastanuist (Joonis 10). Lisaks on koolitused sageli andnud väljaspool tööd kasutatavaid teadmisi ja oskusi (83%) ning uusi tuttavaid (81%). Soovitud tunnistuse on viimase koolituse tulemusel kätte saanud 74% ja soovitud kvalifikatsiooni 57% osalejatest. Otseselt tööd puudutavatest väidetest nõustutakse enim sellega, et tänu koolitusele tullakse paremini toime oma igapäevase tööga (73%; igapäevaөлuga samas tuleb

² Kuna alg- või põhiharidusega vastajaid oli ainult 24, siis tuleb selle grupi eraldi vaatlemisel arvestada statistilise veaga.

paremini toime 57%). Ülejäänud tööalaste väidete puhul möönab antud positiivse tulemuse esinemist alla poole osalejatest: 45% vastajaist on väiksem oht kaotada oma töö või olla sunnitud jääma pensionile, 43% on võimelised vahetama oma senist eriala või alustama ettevõtlusega ning 36% on võimelised võtma tööl suuremat vastutust või on saanud tööl edutatud. Uue ja parema töö on enda hinnangul tänu koolitusele osalemisele leidnud iga seitsmes inimene (14%). Asjaolu, et koolitusele osalemist peetakse üldiselt tulemuslikuks, näitab veenvalt ka tõsiasi, et vaid iga kümnes vastaja ei saanud koolitusest enda arvates eriti kasu.

Joonis 10. Hinnangud viimasel koolitusele osalemise tulemuslikkusele (%) (N=684)

Töölasel koolitusel osalejad kalduvad ootuspäraselt vabaharidusliku koolituse läbinutest veidi enam nõustuma soovitud tunnistuse/kvalifikatsiooni saamise ning tööalase konkurentsivõimega seotud väidetega. Vabahariduslikul koolitusel käinud aga nõustuvad keskmisest enam igapäevast töövälisest elu, üldist silmaringi ja uusi tuttavaid puudutavate väidetega. Lisaks hakkab erinevaid vastajagruppe vaadeldes silma, et tööalaste väidetega nõustujaid on keskmisest veidi rohkem noorte (17-24-aastaste) vastajate hulgas; eakamad inimesed aga mainivad enam uusi tuttavaid ja üldist silmaringi. Mehed nõustuvad naistest mõnevõrra sagedamini soovitud tunnistuse/kvalifikatsiooni saamise ning tööalase konkurentsivõimega seotud väidetega. Muukeelsed vastajad on keskmisest enam maininud tunnistuse või kvalifikatsiooni saamist, eestlased aga paremat toimetulekut (nii tööalasel kui igapäevaelus). Kõrgharidusega inimesed nõustuvad peaaegu kõigi koolituse tulemuslikkust näitavate väidetega mõnevõrra harvemini kui madalama haridustasemega vastajad.

Lisaks etteantud väidete hindamisele said vastajad soovi korral ka ise kirjutada, milliseid tulemusi viimasel koolitusel osalemine on andnud. Siinkohal mainiti näiteks julguse ja enesekindluse saamist, paranenud meeskonnatööd, uusi teadmisi ja oskuseid jne (vt Lisa 2).

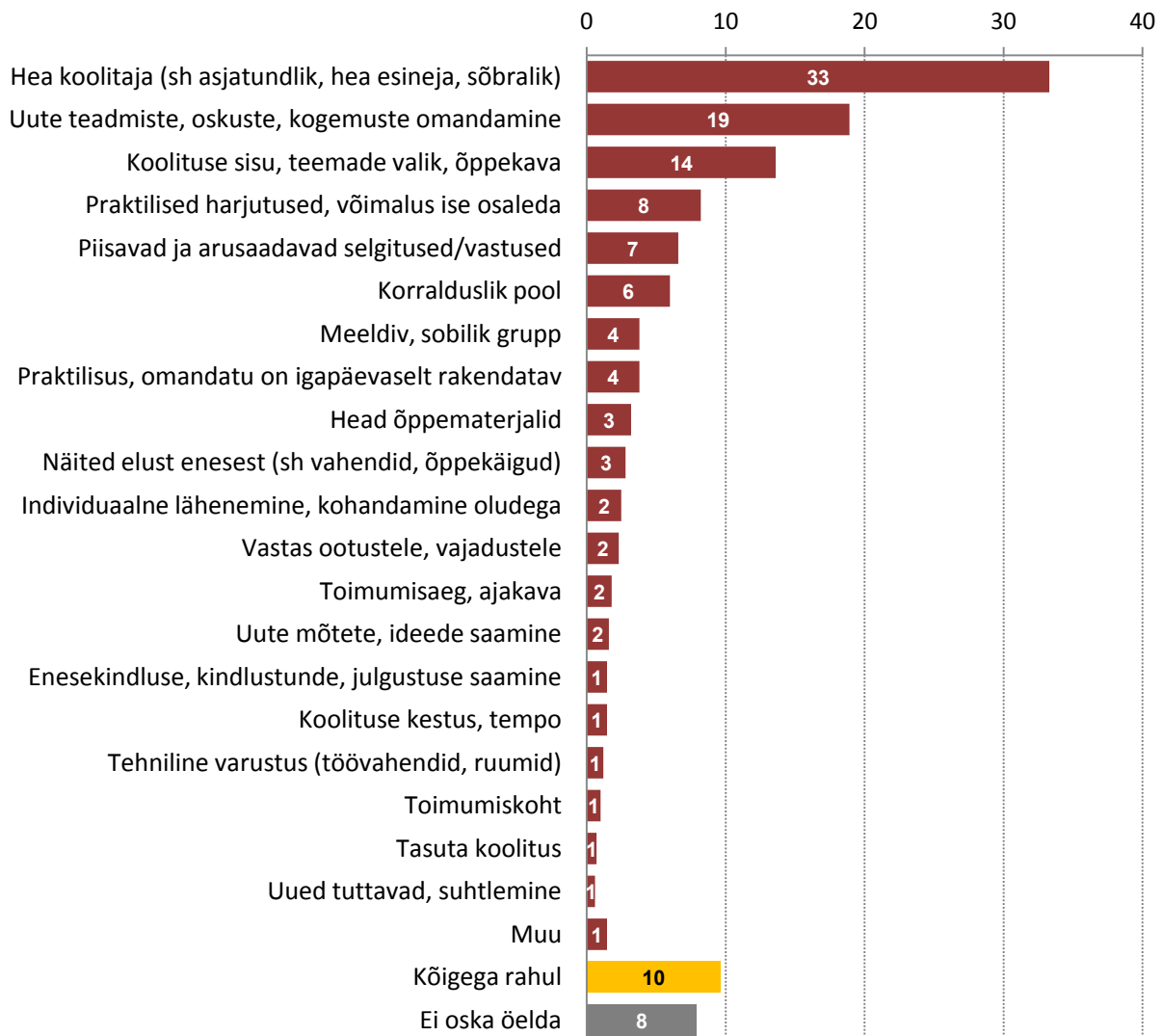
2.3. Koolituse tugevad ja nõrgad küljed

Vastajail oli võimalik oma sõnadega kirjutada, millega nad jäid viimasel koolitusel kõige enam ja millega kõige vähem rahule. Kõigi antud vastustega on võimalik tutvuda aruande lisa 2. Ülevaatliku pildi andmiseks esitatakse järgnevalt tulemused aga kodeeritud kujul.

Kõige enam on osavõtjad jäänud viimasel koolitusel rahule **heade koolitajatega** – iga kolmas neist mainib koolitajate asjatundlikkust, head taset, häid esinemisoskusi, sõbralikku ja meeldivat suhtumist vms (Joonis 11). Samuti on paljud rahul asjaoluga, et nad on koolitusel omandanud uusi teadmisi, oskuseid ja kogemusi (19%). Koolituse sisuline ülesehitus ja teemade valik vääris positiivsena ära märkimist 14% osalejate arvates. Lisaks on sagedamini veel mainitud praktilisi harjutusi ja muid ise osalemise võimalusi (8%), arusaadavaid selgitusi ja kõigile oma küsimustele vastuse saamist (7%), koolituse korralduslikku poolt (6%), sobilikku osalejate gruppi (st meeldiv õhkkond, sobilik arv inimesi, sarnane tase; 4%), koolitusel omandatu praktilisust (4%), häid õppematerjale (3%) ja elulisi näiteid (3%). Harvemini positiivse külje pealt ära märgitud asjaoludest saab ülevaate järgnevalt jooniselt. Iga kümnes osaleja jäi viimasel koolitusel kõigega rahule ja peaaegu sama paljud (8%) ei osanud nimetada, millega nad enim rahule jäid.

Vabahariduslikul ja tööalasel koolitusel osalejaid omavahel võrreldes ilmneb, et esimesed neist kalduvad keskmisest sagedamini ära märkima koolitaja tegevust ja koolituse sisu/teemasid, teised aga praktilise osa olemasolu.

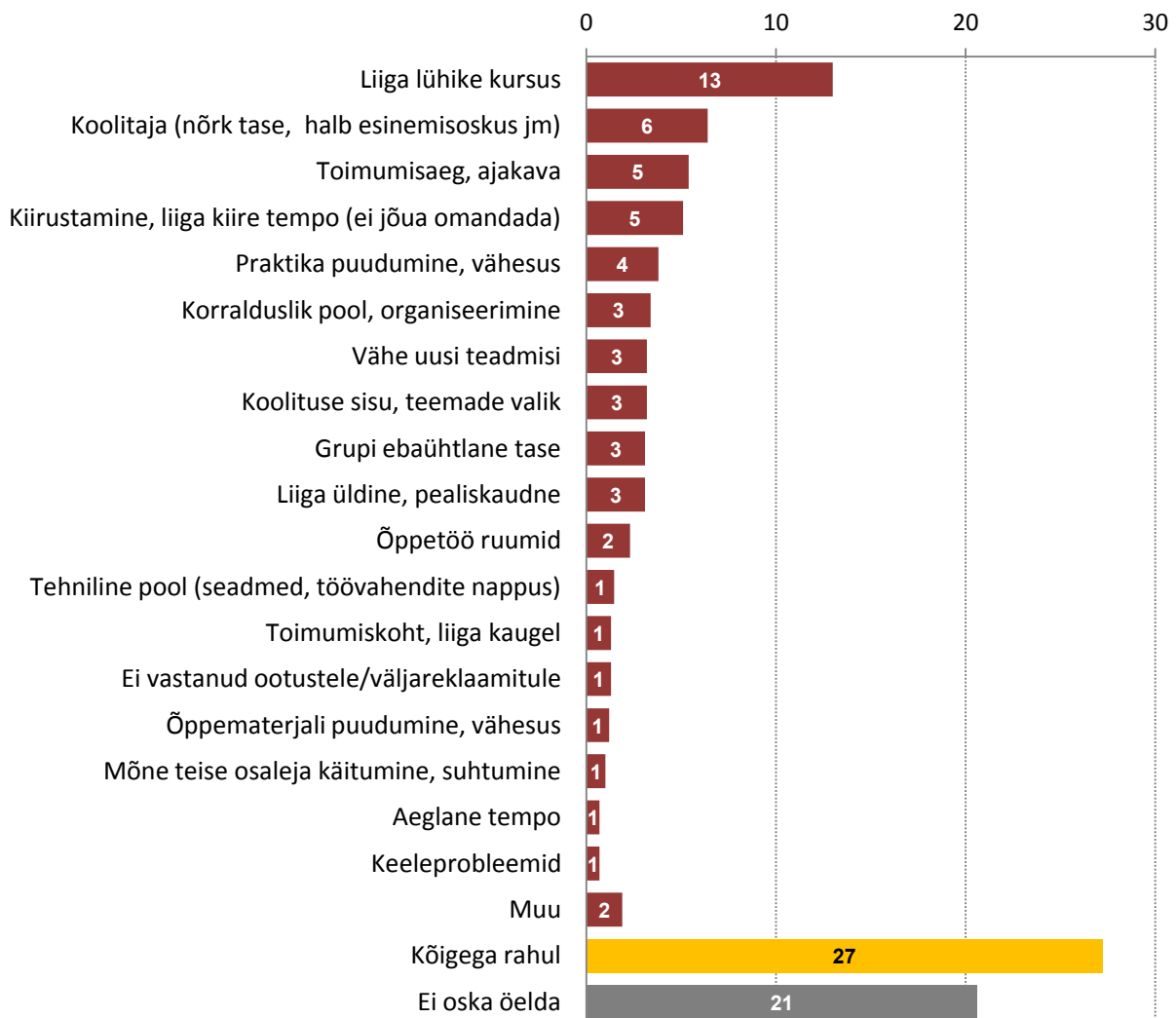
Joonis 11. Asjaolud, millega viimasel koolitusel kõige enam rahule jäädi (%; N=684)

Valdav osa vastajaist oskas nimetada mõne konkreetse asjaolu, millega ta jäi viimasel koolitusel kõige enam rahule. Negatiivseid aspekte aga sageli ei osata välja tuua: 27% osalejatest jäi enda hinnangul viimasel koolitusel kõigega rahule ja 21% ei oska öelda, millega ta kõige vähem rahule jäi. Kõige enam on rahulolematust põhjustanud koolituse kestus – 13% arvates oli **koolitus liiga lühike** (Joonis 12). Sagedasemad rahulolematuse põhjused on veel koolitaja nõrk tase (sh nii asjatundmatus, halb esinemisoskus kui suhtumine; 6%), koolituse sobimatu toimumisaeg või ajakava (5%) ning liiga kiire tempo, mille tõttu ei jõua teadmisi omandada (5%). Lisaks heidavad mõned osalejad koolitusele ette praktika puudumist või vähesust, koolituse halba korraldust, väheseid omandatud teadmisi, koolituse halba teemavalikut, osalejate ebaühtlast taset, liigset pealiskaudsust, sobimatuid õpperuume jne.

Vabahariduslikul ja töölasel koolitusel osalejate omavahelisest võrdlusest selgub, et suurim erinevus on seotud just nende vastajatega, kes ei nimeta ühtki konkreetset kitsaskohta. Nimelt on vabaharidusliku koolituse läbinute seas rohkem neid, kes on enda sõnul kõigega rahule jäänud, ja töölasel koolitusel käinute hulgas neid, kes ei oska välja tuua, millega nad kõige vähem rahule jäid. Kuna sisuliselt võivad need kaks vastust omada kohati sama tähendust, siis ei tasu seda erinevust üle tähtsustada.

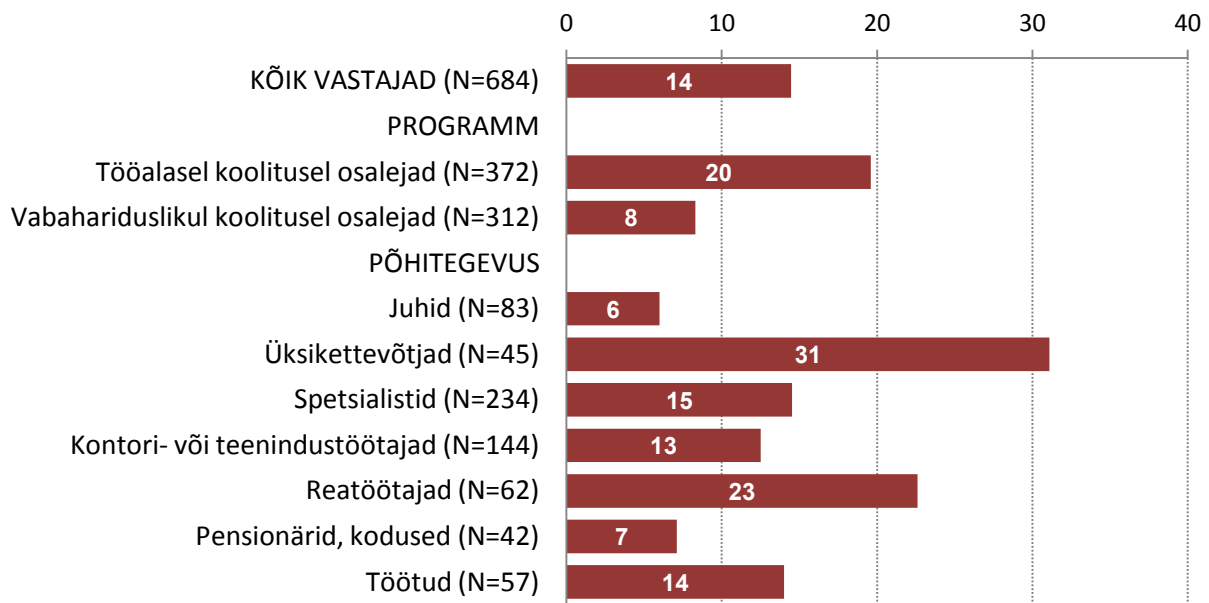

Joonis 12. Asjaolud, millega viimasel koolitusel kõige vähem rahule jäädi (%; N=684)

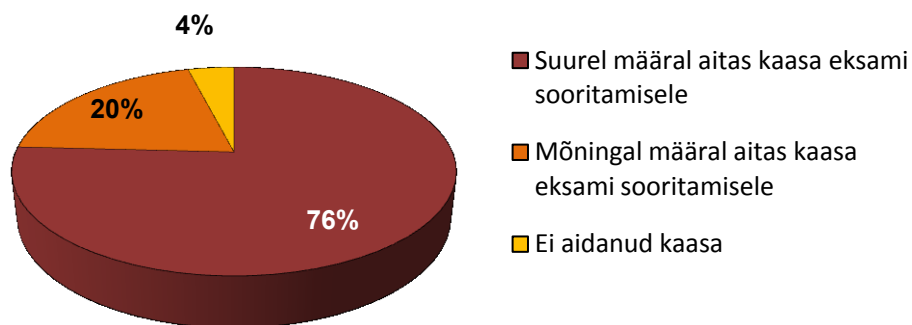
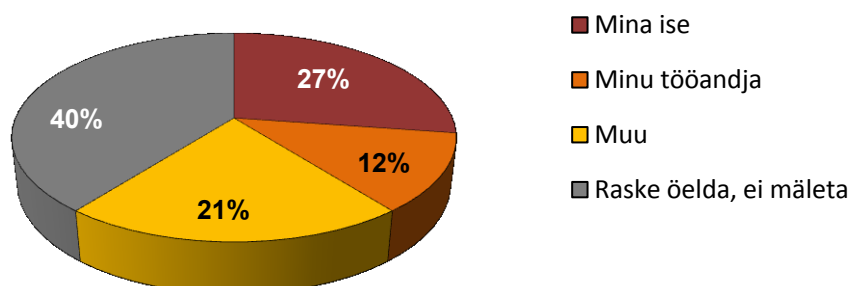
3. Kutseeksami sooritamine pärast viimast koolitust

Uuringu üheks ülesandeks oli välja selgitada, kas vastajad osalesid pärast viimase ESF koolituse läbimist kutseeksamil ning kas osalemine aitas kaasa kutseeksami sooritamisele. Lisaks uuriti eksamil osalenuilt ka seda, kelle poolt antud eksam oli rahastatud.

Koolitusel käinutest iga seitsmes (14%) osales kutseeksamil (Joonis 13). Siinkohal ilmneb, et tööalase koolituse programmi läbinud on märksa enam kutseeksamil osalenud kui vabahariduslikul koolitusel käinud (vastavalt 20% ja 8% osalejaist). Aktiivseimad kutseeksamil osalejad on üksikettevõtjad (31%), muukeelsed vastajad (29%), mehed (26%), Kirde-Eesti elanikud (26%), füüsilist tööd tegevad töölised (23%), 17-24-aastased (23%), kõrgharidust mitteomavad (20%) ja keskmise sissetulekuga vastajad (19% neist, kelle leibkonna netosissetulek on 351-700 € kuus).

Joonis 13. Pärast viimase koolituse läbimist kutseeksamil osalenute osakaal (%)

Kutseeksamil osalejatest valdav osa (76%) leiab, et viimasel koolitusel osalemine aitas suurel määral kaasa kutseeksami sooritamisele (Joonis 14). Viiesimikku vastajate arvates aitas koolitus eksami sooritamisele kaasa mõningal määral ja 4% arvates ei aidanud üldse.

Joonis 14. Viimasel koolitusel osalemise mõju kutseeksami sooritamisele (% neist, kes osalesid pärast viimast koolitust kutseeksamil; N=99)**Joonis 15. Kutseeksami eest tasuja (% neist, kes osalesid pärast viimast koolitust kutseeksamil; N=99)**

Uuringust selgus, et paljud kutseeksamil osalejad (40%) ei oska öelda, kes nende eksami eest tasus (Joonis 15). Igal neljandal juhtumil (27%) on maksjaks olnud koolitusel osaleja ise ning 12% juhtudest tööandja. Muude rahastajatena nimetatakse veel Euroopa Liitu (sh ESF-i), riiki (sh Haridus- ja Teadusministeeriumit), kooli jt. Täpne muude vastuste loetelu on ära toodud aruande lisades (Lisa 2).

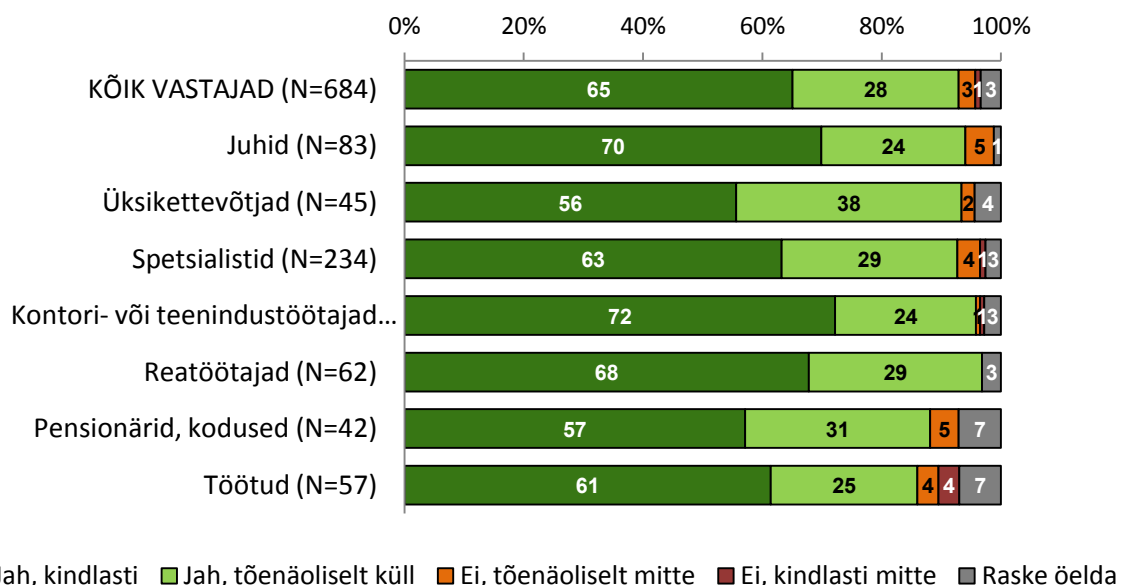
4. Soovid ja vajadused tulevikus

Lisaks seniste kogemuste ja hinnangute kaardistamisele pöörati uuringus tähelepanu ka tulevikku puudutavatele soovidele. Käesolev peatükk annabki ülevaate, kuidas ollakse huvitatud tulevikus sarnastel koolitustel osalemisest ning milliste õppesuundade koolitused need peaksid olema.

4.1. Soov edaspidi sarnastel koolitustel osaleda

Vastajad on väga huvitatud tulevikus sarnastel koolitustel osalemisest – 65% sooviks kindlasti ja 28% sooviks tõenäoliselt sellistel koolitustel edaspidigi osaleda (Joonis 16). Sarnastel koolitustel ei sooviks enam osaleda 4% ja seisukohta ei oska selles küsimuses võtta 3% vastanuist. Tulemusi põhitegevuse lõikes vaadeldes ilmneb, et rohkem on huvi tulevikus koolitustel osaleda kontori- või teenindussektori töötajatel (72% sooviks kindlasti osaleda), ettevõtte juhtidel (70%) ja füüsilist tööd tegevatel reatöötajatel (68%). Keskmisest rohkem on koolitusel kindlasti veel osaleda soovijaid Kirde-Eesti vastajate (89%), mitte-estlaste (79%), 25-44-aastaste (70%) ja naissoost (67%; meestest 61%) osalejate hulgas. Koolitusprogrammi ega vastaja haridustaseme lõikes siinkohal mingeid erinevusi ei esine.

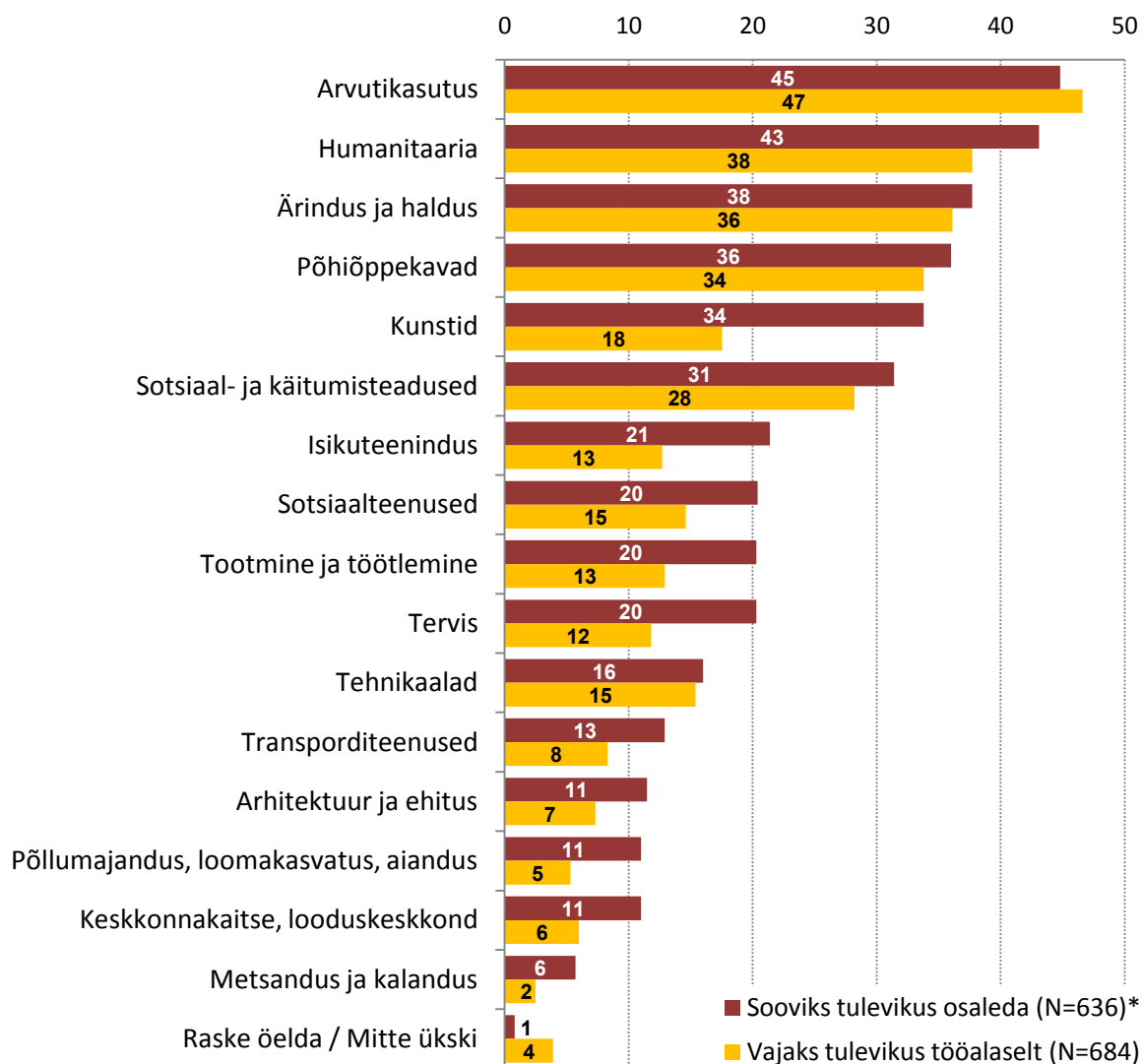
Joonis 16. Soov ka edaspidi sarnastel koolitustel osaleda (%)

4.2. Tulevikus soovitavate ja tööalaselt vajalike koolituste õppesuunad

Kõigil vastajail paluti märkida need õppesuunad, kus ta vajaks tulevikus töölaseid koolitusi, ja edaspidistest koolitustest huvitatud vastajail lisaks ka need õppesuunad, mille koolitustel ta sooviks tulevikus osaleda. Kõige enam on huvi arvutialaste koolituste vastu – peaaegu pooled vastajaist (45-47%) vajaksid ja sooviks tulevikus arvutikasutust puudutavaid kursuseid (Joonis 17). Lisaks mainitakse mõlemas küsimuses õppesuundadest väga sageli veel humanitaariat (38-43%), äriandust ja haldust (36-38%), põhiõppekavasid (34-36%) ning sotsiaal- ja käitumisteadusi (28-31%). Enamike õppesuundade puhul hakkab silma, et üldine soov osaleda esineb rohkematel kui tööalane vajadus – eriti tugevalt ilmneb taoline tendents kunsti, isikuteeninduse, tootmise ja töötlemise, tervise, põllumajanduse, keskkonnakaitse ning metsanduse ja kalandusega seoses. Viimane näitab, et inimestel on huvi arendada end laiemalt, kui see otseselt tööalaselt vajalik on.

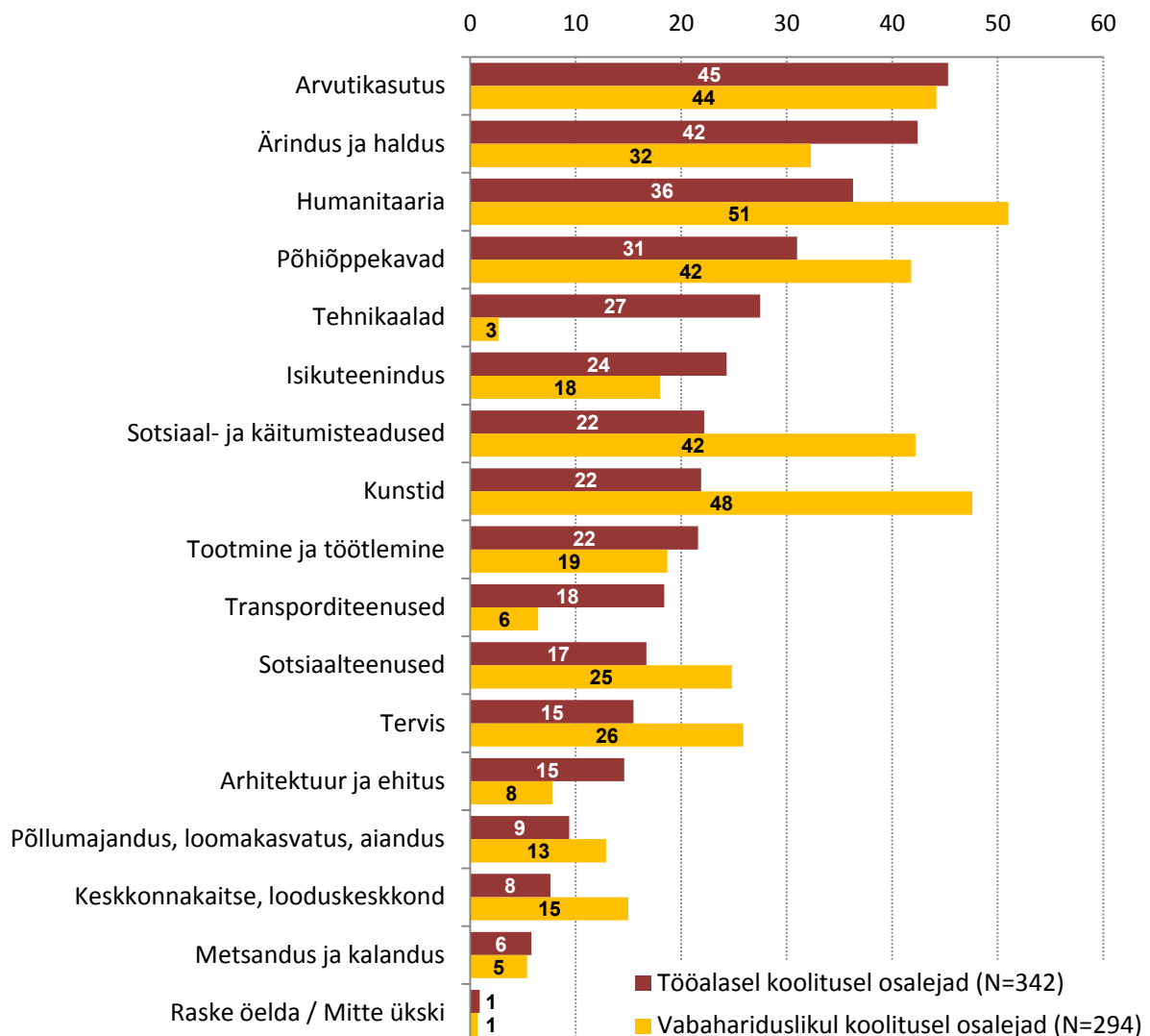
Joonis 17. Tulevikus soovitavate ja tööalaselt vajalike koolituste õppesuunad (%)

* Vastavad need, kes sooviksid sarnastel koolitustel osaleda ka edaspidi.

Tulevikus soovitavate koolituste õppesuundi analüüsidest ilmnevad töölasel koolitusel käinute ja vabahariduslikul koolitusel käinute soovides suured erinevused (Joonis 18). Nimelt esinevad vaid mõned üksikud õppesuunad, kus mõlema programmi osalejate huvi on enam-vähem sama suur. Taolisteks õppesuundadeks on arvutikasutus, tootmine ja töötlemine, põllumajandus, loomakasvatus ja aiandus ning metsandus ja kalandus. Ülejäänud õppesuundade puhul aga esinevad kahe grupi vahel märkimisväärsed erinevused. Töölasel koolitusel osalejad soovivad keskmisest enam võtta tulevikus osa tehnikaalade, transporditeenuste, äriduse ja halduse, arhitektuuri ja ehituse või isikuteenindusega seotud kursustest. Vabahariduslike koolituste läbijad aga seevastu tunnevad keskmisest sagedamini huvi kunstide, sotsiaal- ja käitumisteaduste, humanitaaria, põhiõppekavade, tervise, sotsiaalteenuste ning keskkonnakaitse vastu.

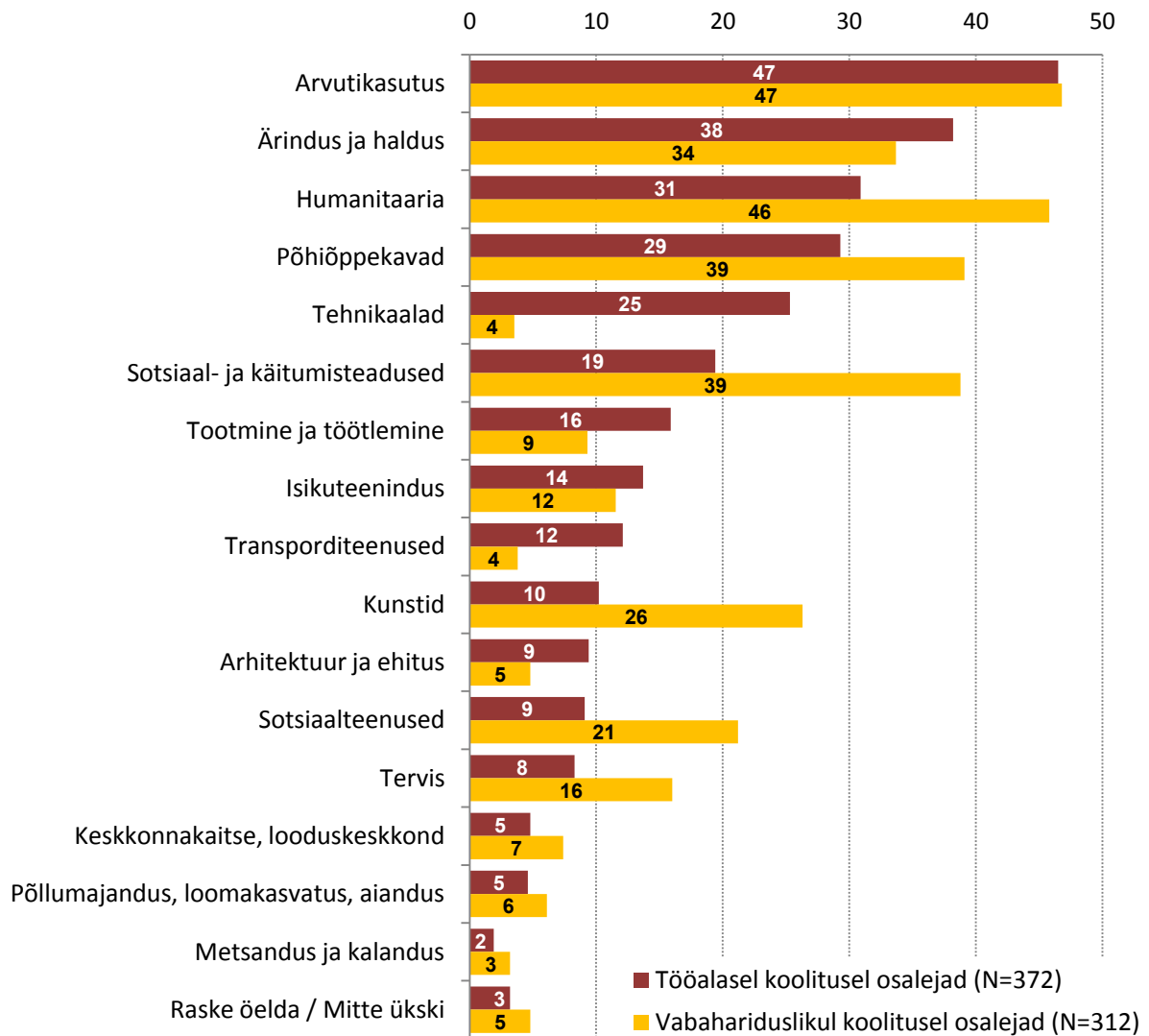
Joonis 18. Tulevikus soovitavate koolituste õppesuunad programmi lõikes (% neist, kes sooviksid sarnastel koolitustel osaleda ka edaspidi)

*Kuna iga vastaja võis anda mitu vastust, siis võib protsentide summa olla 100-st suurem.

Tulevikus tööalaselt vajalike koolituste puhul on pilt küllaltki sarnane (Joonis 19). Tööalastel koolitustel osalejad vajavad keskmisest enam tehnikaalade, transporditeenuste, tootmise ja töötlemise ning arhitektuuri ja ehitusega seotud kursuseid. Vabahariduslike koolituste läbijad seevastu peavad keskmisest sagedamini tööalaselt vajalikuks sotsiaal- ja käitumisteaduste, kunstide, humanitaaria, sotsiaalteenuste, põhiõppekavade ning tervise õppesuuna alla kuuluvaid koolitusi.

Joonis 19. Tulevikus tööalaselt vajalike koolituste õppesuunad programmi lõikes (%)

*Kuna iga vastaja võis anda mitu vastust, siis võib protsentide summa olla 100-st suurem.

KOKKUVÕTE

Uuringufirma Saar Poll viis 2011. aasta suvel Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Eesti Vabaharidusliidu tellimisel läbi uuringu, mille eesmärgiks oli koguda tagasisidet Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) programmide „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused“ ning „Täiskasvanute koolitus vabahariduslikes koolituskeskustes“ rahastatud kursuste kohta.

Vastajaiks oli 684 inimest, kes osalesid 2010. aasta teisel poolaastal mõnel neist programmide rahastatud koolitusel. Õppesuundadest olid kõige rohkemate koolitusel osalejatega esindatud põhiõppekavad ja arvutikasutus; järgnesid äridus ja haldus, kunstid, tehnikaalad ning isikuteenindus. Iga teine uuringus osaleja töötab selles samas valdkonnas, milles ta läbis viimase koolituse. Kuna vastanuist pooled on osalenud mitmel (26% kahel ja 24% kolmel või enamal) ESF programmide rahastatud tasuta koolitusel, siis teatud juhtudel sisaldavad viimasele kursusele antud hinnangud arvatavasti võrdlust varasemate kogemustega.

Kokkuvõtlikult võib uuringu põhjal öelda, et viimast koolituskogemust hinnatakse kõrgelt. Üle 90% vastajaist nõustuvad, et koolituse juhendaja oli oma ala asjatundja ja valdas häid esinemisoskuseid ning koolituse korralduslik ja sisuline pool vastasid ootustele. Kõige enam on osavõtjad jäänud viimasel koolitusel rahule heade koolitajatega. Rahulolematuse põhjuseid oskavad välja tuua ainult pooled vastajad. Kõige sagedamini mainitakse rahulolematuse põhjusena koolituse liiga lühikest kestust.

Koolitusel osalemise tulemusena nähakse ennekõike üldiste teadmiste ja silmaringi suurenemist (96%), väljaspool tööd kasutatavate teadmiste ja oskuste saamist (83%) ning uute tuttavate leidmist (81%). Koolituse mõju tööalastele oskustele ja väljavaadetele tajutakse aga mõnevõrra vähem: 73% vastajaist tuleb tänu koolitusele paremini toime oma igapäevase tööga, 45% on väiksem oht kaotada oma töö või olla sunnitud jääma pensionile, 43% on võimelised vahetama oma senist eriala või alustama ettevõtlusega, 36% on võimelised võtma tööl suuremat vastutust või on saanud tööl edutatud ning 14% on leidnud uue ja parema töö. Seega järeldub uuringust, et kuigi enamik koolitusel osalejatest tajub koolitusest saadavat kasu, ei pruugi see kasu olla otseselt tööalase konkurentsivõimega seotud.

Viimast kinnitavad ka vastajate endi hinnangud: konkurentsivõime tööturul on tänu viimasele koolitusele oluliselt paranenud 22% ja veidi paranenud 42% vastajate arvates. Sagedamini kalduvad koolituse positiivset mõju konkurentsivõimele mainima erialase väljaõppeta ja nooremad inimesed. Samas iga neljas osaleja (26%) leiab, et koolitus ei ole tema konkurentsivõimet tööturul suurendanud. Sel viisil mõtlejaid on paraku väga palju (39%) just töötute seas, kes vajaksid suuremat konkurentsivõimet kõige enam.

Kutseksamil osalemise osas selgus uuringust, et pärast viimase koolituse läbimist on kutseksamil osalenud iga seitsmes inimene (14%). Neist valdav osa (76%) leiab, et viimasel koolitusel osalemine aitas suurel määral kaasa kutseksami sooritamisele. Siinkohal ilmnes, et 40% eksami sooritajatest ei ole kursis, kes nende eksami eest tasus. Igal neljandal juhtumil (27%) on maksjaks olnud koolitusel osaleja ise ning 12% juhtudest tööandja.

Huvi tulevikus sarnastel koolitustel osalemise vastu on suur – 65% sooviks kindlasti ja 28% sooviks tõenäoliselt sellistel koolitustel edaspidigi osaleda. Kõige enam soovitakse ja vajatakse arvutikasutuse, humanitaaria, äriduse ja halduse, põhiõppekavade ning sotsiaal- ja

käitumisteadustega seotud koolitusi. Enamike õppesuundade puhul hakkab silma, et üldine soov osaleda esineb rohkematel vastajatel kui tööalane vajadus. Seega inimestel on huvi arendada end laiemalt, kui see otseselt tööalaselt vajalik oleks. Kuigi huvi koolituste vastu on suur, on valmisolek samalaadsete koolituste eest ise tasuda madal. Nimelt näitas uuring, et vaid iga neljas inimene (26%) oleks koolitusel osalenud ka sel juhul, kui koolituse eest oleks pidanud ise tasuma.